

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Seurakuntien rooli lastensuojelun tukena - kirjallisuuskatsaus

Lintunen, Heini

2017

Laurea-ammattikorkeakoulu

Seurakuntien rooli lastensuojelun tukena - Kirjallisuuskatsaus

Heini Lintunen
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2017

Heini Lintunen

Seurakuntien rooli lastensuojelun tukena - kirjallisuuskatsaus

Vuosi	2017	Sivumäärä	27
-------	------	-----------	----

Tämä opinnäytetyö on osa MORFEUS-hanketta. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa MORFEUS- hankkeelle tietoa siitä, miten seurakunta tukee lastensuojelua ja millaista yhteistyötä seurakunnan ja lastensuojelun välillä on. MORFEUS-hankkeen tarkoituksena on kartoittaa muun muassa eri toimijoiden kuten julkisen sektorin sekä muiden sosiaali- ja terveysalan toimijoiden välistä yhteistyöverkostoa ja tavoitteena on luoda yhteistyömalleja näiden toimijoiden välille.

Opinnäytetyö koostui teoriaosuudesta ja kirjallisuuskatsauksesta. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä olivat moniammatillinen yhteistyö, seurakunta, diakoniatyö, lastensuojelu ja lastensuojelutyö. Seurakunnalla tarkoitetaan evankelis-luterilaista seurakuntaa. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Tiedonhaku suoritettiin systemaattisesti useita tietokantoja käyttäen. Opinnäytetyöhön valikoitui viisi pro gradu-tutkielmaa. Haku osoitti, että tutkimuksia aiheesta on tehty niukalti.

Tutkimuksen tulosten mukaan selvisi, että seurakunnan ja lastensuojelun välistä yhteistyöstä ei ole suoranaisesti tutkittu. Saavutettu tieto kuitenkin osoitti, että yhteistyötä seurakunnan ja lastensuojelun välillä on olemassa. Kehitysehdotuksena esitettiin, että jatkotutkimuksena olisikin hyödyllistä tutkia lastensuojelun ja seurakunnan todellista yhteistyötä.

Asiasanat: moniammatillinen yhteistyö, seurakunta, diakoniatyö, lastensuojelu, lastensuojelutyö.

Heini Lintunen

The role of congregations in the support of the child protection literature review

Year	2017	Pages	27
------	------	-------	----

This thesis was a part of MORFEUS project. The aim of thesis was produce knowledge to the project about how congregations support child welfare and what kind of cooperation there is between congregation and child welfare. The purpose of MORFEUS project is to survey, among other things, cooperation network between different operators such as public sector and others social and healthcare operators. The aim is to develop form of cooperation between these operators.

The thesis is comprised of a theory and literature review. The key notions in the thesis were multi-professional cooperation, church, welfare work, child welfare and child welfare work. On this thesis, the church means Evangelical Lutheran Congregation. Descriptive literature review was used as the research method. Information retrieval was conduct systematically using several databases. Five Master's theses were selected for the thesis. Information retrieval showed that there is only little research made on this topic.

The results showed that cooperation between congregation and child welfare has not been researched directly. The achieved information shows that cooperation between congregation and child welfare does exist. As a development proposal, it would be valuable for further research to survey the actual cooperation between congregation and child welfare.

Keywords: multi professional cooperation, congregation, welfare work, child welfare, child welfare work

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Keskeiset käsitteet.....	7
2.1	Moniammatillinen yhteistyö	7
2.2	Seurakunta	9
2.3	Diakoniatyö.....	9
2.4	Lastensuojelu ja lastensuojelutyö.....	10
2.4.1	Lastensuojelun perhetyö	11
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	12
4	Tutkimusmenetelmät.....	12
4.1	Kirjallisuuskatsaus	13
5	Tutkimuksen toteutus	14
5.1	Tiedonhaku	14
5.1.1	Hyväksymis- ja hylkäämiskriteerit.....	14
5.1.2	Hakutulokset	15
5.2	Aineiston analyysi	18
6	Tulokset.....	19
7	Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi.....	20
8	Pohdinta	21
	Lähteet	22
	Taulukot	26

1 Johdanto

Suomessa kunnat, erilaiset kolmannen sektorin toimijat sekä seurakunnat tekevät perhetyötä. Perhetyö on osa evankelis-luterilaisen kirkon toimintaa. Seurakunnat tarjoavat monenlaista perhetyötä kuten perhekerhoa ja perheneuvontaa. Seurakunnan perhetyön tavoitteena on tarjota yhteisöllisyyttä, varhaista tukea ja tuen tarpeen havaitsemista, perheen vahvistamista. Kirkon perheneuvonta tarjoaa apua kriisissä olevia perheille, pariskunnille, tai yksittäisille perheenjäsenille. Varhaisessa puuttumisessa seurakunnan työntekijä on yhtenä osapuolena toimimassa moniammatillisessa yhteistyöverkostossa lapsen ja perheen parhaaksi. Myös seurakunnan työntekijöillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10, 23-29.)

Tämä opinnäytetyö on osa MORFEUS- hanketta, joka on Aalto-yliopiston ja Laurea-ammattikorkeakoulu yhteishanke. ”MORFEUS-hankkeessa (1.1.2015-30.6.2017) tutkitaan kehittävän toimintatutkimuksen otteella hyvinvointipalvelujen monitoimijaisia ekosysteemejä ja kehitetään niitä palvelumuotoilun, tietomallintamisen ja tulevaisuudentutkimuksen lähestymistavoilla huomioiden myös sopimuskäytännöt.”(Viitala 2015) MORFEUS- hankkeen kohteeksi on valikoitunut päihde-, mielenterveys- sekä lastensuojelutyö. Hanke kartoittaa muun muassa eri toimijoiden välistä yhteistyöverkostoa. Hankkeen tavoitteena on tuottaa tutkimustietoa siitä miten, yhteistyötä eri organisaatioiden välillä voidaan kehittää asiakaslähtöisemmäksi. (Visio 2015.)

MORFEUS- hankkeen tavoitteena on kehittää tietomallinnuksen kehikkoa, joka soveltuu palvelualoille. Kehikkoon voidaan liittää kaikki palvelun hankkimiseen ja tuottamiseen tarvittava tieto. Tavoitteena on selkiyttää toimijoiden väliset roolit, suhteet ja tietotarpeet, jotta tulevaisuudessa voidaan kehittää, tuottaa ja hankkia uudenlaisia palveluja jotka ovat kustannustehokkaita. (Viitala 2015.)

Tämän opinnäytetyön aiheeksi on rajattu Seurakunnan ja lastensuojelun välistä yhteistyötä. Opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin käyttäen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Tällä pyritään saamaan esille aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja kuvaamaan tämänhetkisen tutkimustiedon määrää.

Kirjallisuuskatsauksen keskeisiä käsitteitä ovat moniammatillinen yhteistyö, seurakunta, diakoniatyö, lastensuojelu ja lastensuojelutyö.

2 Keskeiset käsitteet

Luvussa käsitellään opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä sekä avataan teoreettista perustaa. Opinnäytetyön keskeisiksi käsitteiksi on valikoitunut moniammatillinen yhteistyö, seurakunta, diakoniatyö sekä lastensuojelu ja lastensuojelutyö.

2.1 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan monen ammattikunnan tekemää yhteistyötä. Moniammatillisella yhteistyöllä ja verkostotyöllä on sekä yhteisiä että erottavia tekijöitä. Moniammatillinen yhteistyö on viranomaisten välillä tapahtuvaa yhteistyötä, kun taas verkostotyössä mukana on myös asianosaisia. Esteitä ja haasteita moniammatillisen yhteistyön onnistumiselle luo yhteistyökumppaneiden lainsäädäntö. Esimerkkinä mainittakoon terveydenhuollon ammattilaisten vaitiolo ja luottamussuhde asiakkaisiinsa nähden. (Mahkonen 2010, 24-27.) Seurakunnan ja lastensuojelun välistä yhteistyöhön vaikuttaa pappeja koskeva rippisalaisuus, joka on ehdoton ja sen puitteissa yhteistyö lastensuojelun välillä on haasteellinen (Alaranta 2013, 131).

Sosiaali- ja terveysalalla johtamisen kulttuuri on ollut rakenteeltaan hierarkkinen. Eri ammattikuntien kesken työnjako- ja päätöksentekoprosessit ovat eriytyneet. Eri toimijoiden välillä tiedonvälityksessä ja vuorovaikutuksessa on puutteita ja yksittäisiä tehtäviä on korostettu. Nämä seikat ovatkin toimineet esteenä moniammatillisen yhteistyön kehittymiselle. Esimerkiksi julkisella sektorilla on jouduttu sopeutumaan yhteiskunnan asettamiin muutoksiin, joissa korostuu kustannustehokkuuden vaatimukset. Kunnat ovat joutuneet etsimään uusia ja joustavia palvelutuotannon tapoja. Tämä on nostanut esille toimintakulttuurin, jossa työntekijöiden yhteistyötaitojen ja -kykyjen sekä yhteistyössä tarvittavien ominaisuuksien avulla tiedon sisältö ja soveltaminen yhdistyvät käytännön työssä. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 12-13.)

Uusitalon (2015) Pro gradu -tutkielmassa on tutkittu Lastenpsykiatrian ja lastensuojelun välistä yhteistyötä ja yhteistyön kehittämiskohteita. Tutkimuksen tuloksien mukaan käytännön yhteistyössä on hyvin toimivia osa-alueita ja työntekijöillä on pääsääntöisesti hyvät yhteistyötaidot. Yhteistyötä haittaavia tekijöitä olivat yhteistyökumppaneiden vajavaiset tiedot toisensa toimialoista. Tutkimus luo pohjaa yhteistyön kehittämiselle.

Moniammatillisuudella tavoitellaan kokonaisuuksien hahmottamista ja ymmärtämistä. Eri tieteenalojen välinen yhteistyö on yksi tutkimuksen tekoa ohjaava näkökulma tämän päivän tutkimuksen teossa. Eri alojen eriytyminen ja erikoistuminen kaventaa kokonaisuuksien hahmottamista, vaikka onkin tietyn tieteen osa-alueen kehityksellä välttämätöntä. Tämä näkyy myös

Sosiaali- ja terveysalalla. Alalla työskentelee useita eri tieteenaloja edustavia sekä käytännön työtä tekeviä asiantuntijoita. Työn ja työtehtävien eriytyessä, asiakkaan näkökulmasta tärkeä dialogi eri asiantuntijoiden välillä estyy, mikäli mallia yhteistyölle ei luoda. (Isoherranen 2004, 29-30.)

Eri alojen asiantuntijat muodostavat sosiaali- ja terveysalalla moniammatillisen ryhmän. Käsitteenä asiantuntija viittaa erilaisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden tietoon ja ammatilliseen pätevyyteen. Asiantuntijuus nähdään asiakaslähtöisenä toimintana joka ei ole vain yksilön itsensä ominaisuus vaan tulosta yhdessä toimimista moniammatillisissa työryhmissä. (Rekola 2008, 145-147.)

Moniammatillisista tilanteista riippuen, asiantuntemusalueet vaihtelevat ja asiantuntemuksen pohjalta perustellaan omia ammatillisia näkökulmia ja menetelmiä. Esimerkiksi moniammatillinen perhetyö edellyttää ammattitaidoltaan erilaisten työntekijöiden yhteistyötä. Tärkeää on, että asiantuntijuus tuotetaan yhdessä ja yhteisessä vuorovaikutuksessa, eri ammattiryhmien kesken. (Rönkkö & Rytönen 2010, 289-290.)

Moniammatillinen verkostotyö tuo yksittäisen työntekijän työn näkyväksi ja julkiseksi eri tavalla kuin aikaisemmin. Moniammatillisessa verkostotyössä edellytyksenä on, että tunnetaan yhteistyökumppaneiden käyttämät työtavat ja menetelmät. Tarvitaan tietoa siitä, millaisia menetelmiä ja työtapoja yhteistyökumppanit käyttävät. Työmenetelmien ja välineiden tarkoitus on palvella työlle asetettuja tavoitteita. (Rönkkö & Rytönen 2010, 288-289.)

Moniammatillisen yhteistyön haasteita ovat muun muassa kommunikaation puute ja huonot johtajuustaidot. Yhteistyön onnistumiseen vaikuttaa myös osapuolien motivaatio. Moniammatillinen yhteistyö vaatii kaikilta osapuolilta yhtäläistä osallistumista yhteistyön ylläpitoon ja kehittämiseen. (Uusitalo 2015, 15-17.)

Hytösen (2012) Pro gradu -tutkielmassa Sosiaalityöntekijän ammatti-identiteetin muovautuminen ja moniammatillinen yhteistyö on tutkittu sosiaalityöntekijän ammatti-identiteetin muovaantumista ja moniammatillisen yhteistyön merkitystä ammatti-identiteetin muokkautumiselle. Tutkimus aineistona on käytetty sosiaalityöntekijöiden haastatteluja. Tutkimuksen perusteella moniammatillista yhteistyötä helpottavina tekijöinä ovat työntekijöiden tuntemisen sekä yhteistyötahojen työnkuvan tunteminen. Työntekijän organisaatio muokkaa ammatti-identiteettiä. Organisaatiosta käsin moniammatillinen yhteistyö muokkaa niin yksilön ammatti-identiteettiä kuin toimintatapoja ja vallitsevaa toimintakulttuuria.

2.2 Seurakunta

Tässä opinnäytetyössä seurakunnalla tarkoitetaan Suomen evankelis-luterilaista seurakuntaa. Seurakunnat tarjoavat erilaisia palveluja. Perheasiain neuvottelukeskukset antavat keskustelua perheen, parisuhteen ja henkilökohtaisten asioiden selvittämisessä. Tämä on maksutonta eikä velvoita kuulumista evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Seurakunnalla on sairaalapapereja sekä sairaalasielunhoitajia, jotka luottamuksellisesti antavat keskustelua diakoniatyön ohella. Seurakunnat järjestävät avoimia perhekerhoja sekä lasten kerhoja, joita pitävät koulutuksen saaneet seurakunnan lastenhoitajat. Heitä koskee yhtäläinen velvollisuus tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus kuten kaikkia muitakin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2015.)

Leinosen (2011) Ylemmän ammattikorkeakoulun Opinnäytetyössä on tutkittu Urjalan lastensuojelun ja avohuollon yhteistyötahojen välistä yhteistyötä. Tutkimuksessa selvisi, että seurakunnan ja lastensuojelun välinen yhteistyö on vähäistä. Tärkein rooli seurakunnalla on erilaisen vapaa-ajan toiminnan tuottajana. Tämä toiminta voidaan nähdä syrjäytymistä ehkäisevänä perheiden ja nuorten keskuudessa tapahtuvana työnä.

Hyvinvointiyhteiskunnan kehityksen myötä kirkon ja seurakunnan tehtävät ovat muuttuneet. Seurakuntien tuottamat palvelut kuten kerhotoiminta, sosiaalinen auttamistyö ja vapaaehtoistoiminta muistuttavat muun kolmannen sektorin tuottamia palveluja. Ero kolmannen sektorin toimintaan on kuitenkin muun muassa siinä, että kirkon toiminta on rahoituksellisesti ja lainsäädännöllisesti julkista toimintaa. Seurakunnan ja kunnan välillä on pitkä yhteistyön historia. (Kallunki 2014, 3-6.)

Kirkko määrittelee strategiassa yhdeksi tehtäväkseen perheen hyvän elämän edellytysten vahvistamisen. Perhe nähdään kirkon sekä yhteiskunnan tärkeimpänä yhteistyökumppanina. (Läsnäolon kirkko 2002, 7)

2.3 Diakoniatyö

Diakoniatyö on kirkon auttamistyötä, kristillisen uskon perustuvia hyviä tekoja lähimmäisen auttamiseksi. Sisällöllisesti se voi tarkoittaa ihmisen kohtaamista, yksilöllistä sekä yhteisöllistä auttamista (Rättyä 2009, 45). Seurakunnissa työskentelevät diakoniatyöntekijät ovat koulutuksen perusteella nimitykseltään diakoneja. Diakoni-sairaanhoitajilla on hoitotyön koulutus ja diakoneilla sosiaalialan koulutus. Diakoniatyö on uudehko käsite. Diakoniatyöhön sisältyvä diakonien hoitotyö on ohjaamista, ihmisen mukana kulkemista sekä vankkaa kohtaamisosaamista. (Rättyä 2009, 45-48.)

Diakoniatyöllä on historiallisesti suuri merkitys yhteiskunnan rakentumisessa, ennen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäytymistä nykyiselle tasolle. Sairaanhoidon ja köyhien auttaminen olivat diakoniatyön keskeistä sisältöä. (Rättyä 2009, 27.) Vuonna 1972 voimaan tullut kansanterveyslaki vähensi diakonisojen sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Laki mahdollisti kaikille kansalaisille sosiaalisesta asemasta riippumatta maksuttoman terveydenhuollon. Näin ollen diakoniatyö muuttui enemmän ohjaukselliseen, neuvovaan ja asiakasta tukevaan suuntaan, ja sosiaaliosaaminen korostui. (Rättyä 2009, 33.)

Diakonia, seurakunnan toimintana on lähellä ja osin päällekkäistä toimintaa julkisten sosiaalipalvelujen kanssa. Julkisen sektorin kanssa rinnasteiset toiminnot ja niiden osaaminen luovat mahdollisuuksia yhteistyöhön ja sen kehittämiseen kuntien ja seurakuntien välillä. Yhteistyö on aktiivisinta erityisesti varhaiskasvatuksessa. Diakoniatyön monia muotoja voidaan pitää julkisen sektorin palveluja täydentävinä, vaikka kirkolla ei olekaan julkisen sektorin tapaan lakisääteistä velvoitetta huolehtia hädänalaisista. 1990-luvun laman jälkeen diakoniatyöhön on sisällynyt yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevien puolesta puhuminen. (Kallunki 2014, 7-10.)

2.4 Lastensuojelu ja lastensuojelutyö

Lastensuojelusta on määrätty Suomen laissa. Lastensuojelulain (Lastensuojelulaki 417/2007) tarkoituksena on turvata lapselle oikeus turvallinen kasvu ja kasvuympäristö ja oikeus erityiseen suojeluun. Lastensuojelun järjestämisestä vastaa se kunta jossa lapsi asuu. Sairaanhoidopiirin terveyskeskuksen rooli lastensuojelussa on olla asiantuntija-apuna ja järjestää tarvittava hoito, tutkimus ja terapiapalveluita. Lastensuojelulaki (Lastensuojelulaki 417/2007) velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sekä seurakunnan ja muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai virassa toimivan ilmoittamaan viipymättä kunnan sosiaalihuollolle mikäli havaitsevat tarpeen lastensuojelunselvittämiseksi, salassapitosäännöistä huolimatta. Lastensuojelulaissa (Lastensuojelulaki 417/2007 14§) on tunnistettu moniammatillisen työn tarve ja laki edellyttääkin, että lastensuojelun työntekijöillä on käytössään mahdollisuus konsultoida moniammatillista asiantuntijatyöryhmää. Sosiaali- ja terveysministeriön selvitysryhmän (2013) mukaan lastensuojelulain velvoittamassa moniammatillisessa yhteistyössä ja sen saatavuudessa on eroja kuntien välillä. Erityisesti haasteita on mielenterveyspalvelujen ja lastensuojelutyön välillä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 34-35.)

Lastensuojelun toiminnan tulee määräytyä lapsen edun mukaisesti. Lastensuojelun ensisijainen tehtävä on edistää lasten hyvinvointia ja ehkäistä ongelmia monin erilaisin yhteiskunnallisin keinoin. Näitä keinoja ovat lapsi ja perhekohtainen lastensuojelu ja ehkäisevä lastensuojelu. Lastensuojelun kolme perustehtävää ovat; lasten kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhemman/vanhempien tukeminen kasvatuksessa sekä lasten suojelu. Lastensuojelun työntekijöiden

tehtävänä on arvioida lastensuojelun tukitoimien tarpeita perhe ja lapsikohtaisesti. Lastensuojelun tulee puuttua ongelmatilanteissa, mutta sen tavoitteena on myös tehdä ennaltaehkäisevää työtä, jolla ehkäistään ongelmien syntyä. Lastensuojelu on yksi sosiaalihuollon muodoista. Suomessa sosiaalihuollosta vastaavat kunnat ja kuntien viranomaiset. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Lastensuojelun palvelujärjestelmä ei ole valtakunnallisesti kaikissa kunnissa samanlainen kokonaisuus. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen tarve, saatavuus ja palvelujen sisällöt vaihtelevat alueittain paljonkin. Lastensuojelun palvelut jakautuvat avo- ja sijaishuoltoon. Lasten ja perheiden hyvinvointia tukevat ehkäisevät toimet muodostavat lastensuojelun peruspalvelun. Tällaisia palveluja ovat varhaisen tuen intensiivinen järjestäminen, verkostotyö sekä yhteistyö. Lastensuojelussa voi olla myös erityisen tuen ja erityispalveluja vaativan lapsen ja perheen palvelujen koordinointi yli hallintorajojen. Lastensuojelu on aina perhe ja yksilökohtaisen suunnitelman mukaan sopivaksi räätälöity kokonaisuus tarvittavia palveluita. Kun kotiin viety avohuollon palvelut eivät riitä turvaamaan lapsen turvallista kasvua ja kehitystä kotona, tulee lapsen arki järjestää muualla kuin kotona. Tällöin voidaan apu järjestää avohuollon tukitoimena, kiireellisenä sijoituksena ja äärimmäisenä vaihtoehtona huostaanotona. Lastensuojelun erityispalvelut pitävät sisällään kriisityön, päivystyksellisten palveluiden, perhehoidon ja - kuntoutuksen sekä laitoshuollon eri muotoja. (Heino, 2008, 17-19.)

Lastensuojelussa moniammatillisella yhteistyöllä on suuri rooli. Sosiaalityöntekijät joutuvat pohtimaan ja arvioimaan vaikeita asioita lapsen edun mukaisesti. Päätöksen teossa on hyvä hyödyntää muita asiantuntijoilta. Muita asiantuntijoita ovat mm. koulu, varhaiskasvatus, lastenneuvola, perheneuvola, päihdehuolto, aikuissosiaalityö, lapsi- ja nuorisopsykiatria sekä nuorisotoimi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

2.4.1 Lastensuojelun perhetyö

Lastensuojelun perhetyön juuret sijoittuvat sodan jälkeiseen suomeen, jolloin Mannerheimin lastensuojeluliitto käynnisti kodinhoitajatyökurssit. Tavoitteena oli tarjota vähävaraisille ja monilapsisten perheiden äideille tukea työvoima-avun muodossa. Ruotsista mallia ottaen Mannerheimin lastensuojeluliitto ja sosiaalishallitus aloittivat tehostetun perhetyön kokeilun vuonna 1976. Kokeilu laajeni melko kattavaksi käytännöksi useissa kunnissa. Kokeilun innoittamana muutkin järjestöt ryhtyivät kehittämään ja kokeilemaan erilaisia tehostetun perhetyön malleja, esimerkkinä ensi- ja turvakotien liitto. 1980-luvulla laitosten, kuten lastenkodit, purkutavoitteet veivät lastensuojelun avohuollon palveluja eteenpäin ja rakennemuutos mahdollisti laitostyössä kehitettyjen palvelujen siirtämisen avohuollon käyttöön. Tämä vahvisti myös perhetyön roolia. Avohuollon perhetyö on perheen arjessa ja kotona työskentelyä. Työ

näyttäytyy käytännön apuna, perheen tarpeiden yksilöllisenä tukemisena ja mahdollisina kuntoutuksina. (Heino 2008, 20-23.)

Perhetyön voi eri tilanteissa kuulua erilaisia tehtäviä eikä jako lastensuojelun sosiaalityön ja perhetyön välillä ole aina selkeä. Yksi perhetyön tehtävistä on palvelutarpeen selvittäminen. Perhetyö näyttäytyy monin eri muodoin. Se voi olla kuntouttavaa perhetyötä joka kohdistuu esimerkiksi perheen kohtaamassa kriisissä tukemiseen. Perhetyöllä voidaan pyrkiä myös välttämään huostaanottoa, jolloin perhetyö voi olla koko lapsuuden kestävä arkea tukevaa palvelua. (Heino 2008, 44-46.)

Sosiaalityöntekijän huoli lapsen kasvusta, kehityksestä ja hyvinvoinnista tai vanhemmuudesta ja lapsen tilanteen ja lastensuojelutarpeen selvittäminen voivat olla alku perhetyölle. Selvitystyön jälkeen syntyy asiakkuus lastensuojelun avohuollon perhetyöhön, joka toteutetaan perheen kanssa yhdessä laaditun yksilöllisen asiakassuunnitelman mukaisesti. Perhetyö on tavoitteellista, suunnitelmallista, määräaikaista ja tarvittaessa intensiivistä työskentelyä perheen parissa. perhetyössä pyritään koko perheen, sekä vanhempien että lasten samanaikaiseen huomioimiseen. Perhetyöllä tavoitellaan muutoksiin perheen toiminnassa. Työskentelyä arvioidaan säännöllisesti arviointipalaverissa joissa on mukana sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä ja perhe. (Väinälä 2008, 8-9.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä katsaus tutkimuksiin, joissa käsitellään seurakunnan ja lastensuojelun välistä yhteistyötä. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa MORFEUS-hankkeelle tietoa siitä, miten seurakuntien roolia lastensuojelutyön tukena on tutkittu, ja käsitelty.

Tutkimuksen tärkeänä johdattajana toimii tutkimuskysymyksen ja niiden asettelu. Ne ohjaavat tutkimushaun tekemistä sekä aineiston analyysiä. (Sulosaari & Kajander-Unkuri 2016, 107-117.) Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

Miten seurakunta tukee lastensuojelua?

Millaista yhteistyötä seurakuntien ja lastensuojelun välillä on?

4 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytetään kirjallisuuskatsausta. Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen tyypiksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Menetelmän valintaan päädyttiin siitä syystä, että katsauksen aihe on monimuotoinen ja poikkitieteellinen.

4.1 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksella voidaan arvioida jo tuotettua tutkimustietoa, ja luoda uutta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata ja tiivistää ja koota aiempien tutkimusten tuloksia. Se luo perustaa uusille tutkimuksille. Kirjallisuuskatsaus voidaan metodina jakaa kolmeen eri perustyyppiin joita ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. (Salminen 2011, 4-6)

Aiempien tutkimusten koostella luodaan kuvaa tutkimusten sisällöllisestä ja menetelmällisestä luonteesta. Kirjallisuuskatsauksella voidaan tarkoittaa laajojen tutkimuskokonaisuuksien yhteenvetoa mutta myös kahden tutkimuksen vertailusta voidaan käyttää nimitystä kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsaukset ovat terveys- ja lääketieteessä hyvin käytetty tutkimuksen muoto. (Johansson, Axelin, Stolt & Ääri 2007, 2-7.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisimmin käytetty kirjallisuuskatsauksien perusmuoto, se antaa mahdollisuuden kuvata tutkittavaa aihetta laaja-alaisesti. Tutkimuskysymyksen asettelu on löyhempi kuin muissa kirjallisuuskatsauksen muodoissa. Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella voidaan luoda uusia tutkittavia ilmiöitä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tekemiseen. (Salminen 2011, 6)

Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella pyritään tutkimaan ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti. Integroiva otteella tehty katsaus sallii erilaisin tutkimusmetodein tehdyn tutkimuksen yhdistämisen analyysiin. Systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen verraten kuvaileva lähestymistapa tuottaa laajemman kuvan tutkittavasta aiheesta. Kysymyksen asettelun rajaaminen ja tutkimusten seula ei ole yhtä tiukka kuin systemaattista analyysiä käytettäessä. Kuvaileva kirjallisuus katsaus etenee vaiheittain ja se voidaan jakaa viiteen osaan joita ovat tutkimusongelman asettelu, aineiston hankinta ja arviointi, analysointi, tulkinta sekä tulosten esittely. Kuvaileva integroitu analyysi sisältää aina aineiston kriittisen tarkastelun. Integroitua kirjallisuuskatsausta voidaan pitää narratiivisen ja systemaattisen katsauksen yhdistäjänä. (Salminen 2011, 8-10.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineiston valintaa ohjaavat tutkimuskysymykset ja niiden asettelu. Valinnassa kiinnitetään huomio jokaisen alkuperäistutkimuksen kohdalla tutkimuskysymyksen vastaamiseen. Tällä tarkoitetaan sitä miten ne jäsentävät, avaavat ja täsmentävät tutkimuskysymystä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston riittävyys määräytyy tutkimuskysymysten laajuuden perusteella. Aineisto muodostuu usein tuoreimmista tutkimuksista, kuitenkin aineiston sopivuuden merkittävin kriteeri on, että sen avulla asiaa voidaan tarkastella aihetta tarkoituksenmukaisesti suhteessa tutkittavaan kysymykseen. Kuvailevan kir-

jallisuuskatsauksen aineiston valinnassa painoarvo on aikaisemman tutkimuksen sisällöllisessä sopivuudessa, tarkkaan määriteltujen ehtojen asemesta. Aineiston valintaprosessissa aineistoa reflektoidaan jatkuvasti tutkimuskysymyksiin nähden ja tämä tarkoittaa sitä, että aineisto ja tutkimuskysymykset tarkentuvat koko tutkimusprosessin ajan. (Kangasniemi 2013, 295- 296)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on menetelmänä salliva ja mahdollistaa erilaisen ja eri menetelmin saadun tutkimustiedon yhdistämisen. Tästä syystä tutkijan valintojen ja raportoinnin eettisyys korostuu sen kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Aineiston valinnassa ja käsittelyssä korostuu hyvän tutkimusetiikan noudattaminen. Tutkimusprosessin luotettavuutta ja oikeellisuutta voidaan parantaa raportoimalla koko prosessin läpi johdonmukaisesti tutkimuskysymyksistä johtopäätöksiin. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa eettisyys ja luotettavuus ovatkin sidoksissa toisiinsa. (Kangasniemi 2013, 296-301.)

5 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus on toteutettu Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää mukaillen. Tutkimus koostuu tiedonhausta ja hakuprosessin kuvaamisesta, sekä aineiston sisällön analyysistä.

5.1 Tiedonhaku

Kirjallisuuskatsauksen aineistonkeruu tulee perustua ennalta tehtyyn suunnitelmaan. Suunnitelma edesauttaa järjestelmällistä ja systemaattista tiedon hankintaa. (Aveyard 2010, 68-70.)

Tämän kirjallisuuskatsauksen tiedonhaussa käytettiin useita sähköisiä tietokantoja. Haussa käytetyt tietokannat olivat Medic, EBSCO, Melinda, Laurea Finna, LUC-Finna (Lapin yliopiston tietokannat), HEDLA (Helsingin yliopisto), TamPub (Tampereen yliopisto) sekä Volter (Turun yliopisto). Tiedonhaku suoritettiin systemaattisesti. Hakusanat valikoituivat teoreettisen viitekehityksen puitteissa. Tiedonhaussa käytettiin apuna Boolean operaattoreita (AND/OR). Kaikkien tietokantojen haussa käytettiin hakusanoina ”seurakunta and lastensuojelu”. Tiedonhaun tulokset tietokannoittain on esitetty taulukossa 2.

5.1.1 Hyväksymis- ja hylkäämiskriteerit

Tiedonhaun rajaamiseksi luodaan tutkimusten hyväksymis- ja hylkäämiskriteerit. Hyväksymis- ja hylkäämiskriteerien tulee palvella tutkimuskysymyksiä ja rajata aihetta. Kriteerien tulee ensisijaisesti palvella tutkittavaa asiaa. (Aveyard 2010, 71-73.) Kirjallisuuskatsaukseen valittavien tutkimusten valinta tapahtuu asetettujen hyväksymiskriteerien perusteella. Tutkimusten läpikäynti tapahtuu vaiheittain ja niitä tarkastellaan otsikon, tiivistelmän ja koko tutki-

mustekstin perusteella. (Stolt & Routasalo 2007, 59.) Kirjallisuuskatsauksen hyväksymis- ja hylkäämiskriteerit on esitelty taulukossa 1.

Hyväksymiskriteerit	Hylkäämiskriteerit
Aihe käsittelee lastensuojelua ja seurakuntaa	Aihe ei käsittele lastensuojelua
Tutkimuksessa käsitellään yhteistyötä	Reliabiliteetti on heikko
Tutkimus on tehty 2006-2016	Tutkimus on tehty ennen vuotta 2006
Tutkimus on yliopistotasoinen	Tutkimuksessa ei ole mainittu seurakuntaa
Tutkimuksen tekijä on luotettava	

Taulukko 1: hyväksymis- ja hylkäämiskriteerit

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena on selvittää ja kuvata seurakunnan ja lastensuojelun välisiä yhteistyötä. Aineisto, jossa seurakunta tai yhteistyö eivät ole edustettuina ei voida hyväksyä mukaan kirjallisuuskatsauksen.

5.1.2 Hakutulokset

Hakuosumia saatiin kaiken kaikkiaan 137 kappaletta, osa osumista oli samoja molemmilla hakusanoilla. Hakuosumien otsikot ja tiivistelmät luettiin, jonka jälkeen hylättiin ne, jotka eivät selvästi vastanneet hyväksymiskriteereitä. Taulukossa 2 on kuvattu haun tulokset. Kaikista tietokannoista haku on tehty käyttämällä hakusanoja lastensuojelu and/ ja Seurakunta sekä seurakunta and/ ja moniammatillinen yhteistyö. Osa haun tuloksista oli samoja ja hyväksyttyihin tutkimuksiin ne on kirjattu vain kerran. Taulukon hakusanojen ohella hakusanoina käytettiin pelkkää seurakuntaa ja yhteistyötä. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää se, että osa tutkimuskysymyksiin mahdollisesti sopiva tutkimus jouduttiin jättämään pois. Syynä tähän oli se, että niitä ei ollut sähköisesti saatavilla, eikä tilattavissa. Näin kävi esimerkiksi Itäsuomen yliopistossa tehdyn tutkimuksen osalta.

tietokanta	Hakusanat	Osumat	Käytetty
EBSCO	lastensuojelu and seurakunta	0	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	0	0
Laurea Finna	lastensuojelu and seurakunta	0	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	0	0
Medic	lastensuojelu and seurakunta	0	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	0	0
Melinda	lastensuojelu and seurakunta	0	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	0	0
LUC-Finna (Lapin yliopisto)	lastensuojelu and seurakunta	5	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	13	1
HELDA (Helsingin yliopisto)	lastensuojelu and seurakunta	2	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	0	0
volter (Turun yliopisto)	lastensuojelu and seurakunta	0	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	0	0
TamPub (Tampereen yliopisto)	Lastensuojelu and seurakunta	45	2
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	50	0
Itä-suomen yliopisto	lastensuojelu and seurakunta	22	0
	seurakunta and yhteistyö moniammatillinen yhteistyö	13	0
jyx (Jyväskylän yliopisto)	lastensuojelu and seurakunta	23	0
	seurakunta and moniammatillinen yhteistyö	138	0

Taulukko 2: Hakutulokset

Haun perusteella valikoitu viisi Pro gradu tutkimusta jotka vastaavat hyväksymiskriteerejä. Valikoituneissa tutkimuksissa sekä seurakunta että lastensuojelu esiintyvät. Tutkimukset on eriteltynä omina kappaleinaan.

IRTI ARJESTA - VAI KIINNI ARKEEN? Etnografia perheleiri- ja vertaisryhmätoiminnan rakentumisesta (Kehus & Lähtinen 2011). Tutkimus on muodoltaan tapaustutkimus, jossa on tutkittu perheleiri- ja vertaisryhmätoimintaa. Tutkimuksen aineisto koostuu havainnointiaineistosta joka on kerätty osallistuvaan havainnointiin. Muu tutkimuksen aineisto koostuu perheiden ja ohjaajien haastatteluista sekä dokumenttiaineistosta. Aineistot on analysoitu teemoittelemalla ja ristiin lukemisen metodia hyödyntäen. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella Rovaniemen kaupungin ja Rovaniemen seurakunnan yhteistyössä vuonna 2010 järjestämää Irti Arjesta -perheloma- ja -vertaisryhmätoimintaa, toiminnallisena kokonaisuutena ja asiakkaille tarjottavana palvelumuotona. Tutkimuksessa kuvattu Irti Arjesta -toiminta hyödyttää monin eri tavoin. Se madaltaa asiakkaan ja työntekijän välillä olevia raja-aitoja ja poistaa ennakkoluuloja. Perheleiri- ja vertaisryhmätoiminnan myötä asiakkaat pääsevät osallisiksi eri alojen ammattilaisten osaamiseen ja oppivat tuntemaan palvelukentän tarjoamia palveluja. Sosiaalityö ja kirkon perhe- ja diakoniatyö saavat kasvot. Tutkimuksessa korostuu moniammatillinen ryhmätyö eri toimijoiden välillä, toimijoiden vahvuuksien mukaan. Tämä kirjallisuuskatsaus osoittaa, että yhteistyötä seurakunnan ja lastensuojelun välillä löytyy. Sen näkyvyys tieteellisessä viitekehyksessä on kuitenkin vähäistä.

Tangoon tarvitaan aina kaksi. Moniammatillista yhteistyötä edistävät ja ehkäisevät tekijät lastensuojelutarpeen selvitystyössä (Romppainen 2015). Tutkimus on tehty hyödyntämällä aineistolähteistä sisältöanalyysiä sekä teoriaohjaavaa sisältöanalyysiä. Tutkimusaineistona on käytetty LasSe -lastensuojelutarpeen selvittämisen kehittäminen Väli-Suomessa -hanke. Kehittämishankkeen aineistoksi on käytetty kerättyjä työpajanauhoitteita sekä hankkeessa tehtyjen kyselyjen avointen kysymysten vastauksia. Tutkimustuloksena tutkielmassa esitetään, että moniammatilliseen yhteistyöhön lastensuojelutarpeen selvitysprosessista erottuu kaksi eri pääluokkaa eli toimintaympäristön rakenteisiin ja organisoitumiseen sekä yksilötason suhteisiin liittyvät tekijät. Näiden pääluokkien alle voidaan jakaa sekä yhteistyötä edistävät että estävät syyt jotka tutkimuksen tulosten valossa kytkeytyvät usein toisiinsa. Tutkimuksessa korostui eri yhteistyötahojen reflektion tarve eri osapuolten välillä.

Perhetyön merkityksiä etsimässä. Tutkimus Porin seurakuntayhtymän perhetyön kehittämishankkeesta (Lindgren 2007). Pro gradu - tutkimuksen aineisto koostuu perhetyön hankkeeseen liittyvistä kokouskeskusteluista. Tutkimus on toteutettu käyttämällä laadullista sisällönanalyysiä sekä diskurssianalyysiä. Tutkimuksen tuloksena saatiin, että seurakunnan perhetyöntekijät rakentavat perhetyönkuvaa peilaamalla sitä esimerkiksi kunnan lastensuojelun sosiaalityöhön korostamalla ongelmakohtia. Tutkimuksen mukaan seurakunnan perhetyö näyttäytyy tarpeel-

lisena lapsiperheiden palveluna muiden toimijoiden tuottamien palvelujen rinnalla. Kehittämishanke on tutkimuksen mukaan tuonut perhetyöntekijöille uusia ajatusmalleja ja työskentelytapoja ja tiivistänyt yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Evangelis-luterilaisen kirkon diakonian ja kunnan sosiaalihuollon yhteistyö, Pro gradu - tutkielmassa (Uoti, 2013) on tutkittu ja kartoitettu lainsäädännöllisiä velvoitteita ja mahdollisuuksia Evangelis-luterilaisen diakonin ja kunnan sosiaalihuollon väliseen yhteistyöhön. Tutkimus on muodoltaan lainopillinen tutkimus jolla pyritään systematisoimaan ja tulkitsemaan voimassaolevaa oikeutta. Tutkimuksessa yhteistyö määritellään lakien kautta. Yhteistyötä tässä yhteydessä ovat avunanto virantoimituksissa, ostopalvelut ja paikalliset yhteistyöhankkeet sekä julkisen sektorin toimintoja täydentävänä yhteistyö. Tutkimuksen mukaan kunnan ja kirkon yhteistyö voi toteutua esimerkiksi ostopalveluina, palvelusetelillä sekä paikallisina yhteistyöhankkeina.

Diakonia ja sosiaalityö kumppaneina sosiaalisen työn kentällä. Diakonia- ja sosiaalityöntekijöiden konstruoina (Paajanen, 2008), on pro gradu - tutkielma. Tutkielmassa on tutkittu seurakunnan diakoniatyöntekijöiden sekä kunnan sosiaalityöntekijöiden välistä kumppanuutta haastattelujen hetkellä. Tutkimus on muodoltaan laadullinen aineistolähtöinen diskurssianalyysi. Tutkimuksen tuloksena on, että seurakunnan diakoniatyöntekijä kaipasivat sosiaalityöntekijää kumppanikseen. Sosiaalityön tekijä ei kokenut tarvitsevänsä kumppania itselleen, vaan asiakkaalle.

5.2 Aineiston analyysi

Aineiston analyysillä pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Kirjallisuuskatsauksen toteuttamisen apuna voidaan käyttää aineistolähtöistä sisällön analyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää apuna laadittaessa luokittelurunkoa jonka perusteella tutkija esittää tiivistelmänsä alkuperäistutkimusten sisällöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 123.)

Aineistolähtöistä sisällön analyysiä voidaan kuvata kolmivaiheisena prosessina joita ovat aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely sekä teoreettisten käsitteiden luominen. Pelkistämällä voidaan tarkoittaa joko informaation pilkkomista tai tiivistämistä. Tarkoituksen mukaista on saada tutkimuksen kannalta epäolennainen materiaali pois. Sisällönanalyysissä määritellään analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana tai lause, ennen analysoinnin aloittamista. Ryhmittelyssä aineistoista etsitään yhtenäisyyksiä ja eroavaisuuksia. Käsitteet ryhmitellään samaa tarkoittavien käsitteiden kanssa yhteisiksi luokiksi. Aineistolähtöisessä analyysissä tavoitteena on yhdistellä käsitteitä ja näin luoda vastaus tutkimuskysymykseen. Se perustuu päättelyyn jossa edetään kohti käsitteellistä näkemystä tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113.) Tutkijan tehdessä laadullista tutkimusta on tutkijan tiedostettava

tutkimukseen liittyvät eettiset ongelmat. Tutkijan tulee perustella ja määrittää tutkimusta koko prosessin ajan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 67).

Tutkimukset luokitellaan sisällön perusteella opinnäytetyön asiasanoja ja teemoja käyttäen. Tällä tavoin tutkimusten sisällöstä saatiin kattava käsitys, joka mahdollisti aineiston analysoinnin, tiivistämisen ja tulkinnan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009).

Aineistoja läpikäydessä etsittiin vastauksia tutkimuskysymyksiin, miten seurakunta tukee lastensuojelua sekä millaista yhteistyötä seurakuntien ja lastensuojelun välillä on. Aineiston analyysi aloitettiin lukemalla kaikki viisi alkuperäistutkimusta huolellisesti läpi. Tutkimuskysymyksiin vastaavat alkuperäisilmaisut koottiin taulukoihin, kummankin tutkimuskysymyksen osalta. Alkuperäisilmaistut pelkistettiin ja pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin samankaltaisten ilmaisujen mukaan. Ryhmittelyn perusteella luotiin alakategoriat. Alakategorioiksi aineiston analyysin perusteella muodostuivat perheiden ohjaaminen ja tukeminen, yhteistyö seurakunnan sisällä ja ulkopuolella, seurakunnan työ, ryhmätyön eri muodot, palvelujen tuottaminen asiakkaille sekä seurakunnan ja lastensuojelun välinen yhteistyö. Pääkategorioiksi aineiston perusteella muodostui seurakunnan tuki perheille sekä yhteistyöhankkeet.

6 Tulokset

Opinnäytetyössä selvitettiin ja koottiin tietoa seurakunnan ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä. Opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksen keinoin. Tavoitteena oli tuottaa tietoa seurakunnan ja lastensuojelun yhteistyöstä ja yhteistyön muodoista, jotta tietoa voitaisiin hyödyntää MORFEUS-hankkeessa. Aineiston sisällön analyysin perusteella opinnäytetyöhön valikoituneet tutkimukset sivuavat tutkimuskysymyksiä mutta suoria vastauksia kysymyksiin on vaikea esittää.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaan oli tutkia miten seurakunta tukee lastensuojelua. Tutkimuksista selvisi, että tutkimusten valossa seurakuntien tärkein tuki lastensuojelun kannalta on perheen tukeminen ja erilaisen tukitoiminnan järjestäminen. Seurakunnan ja lastensuojelun välistä yhteistyötä on aineiston perusteella olemassa, mutta tutkimusten valossa se näyttäytyy yksisuuntaisena. Seurakunta tukeutuu omissa asiakassuhteissaan lastensuojeluun. Seurakunnan perhetyöntekijät ja diakonit kokivat kunnan sosiaalityöntekijän tärkeäksi yhteistyökumppaniksi ja asiantuntijaksi. Lastensuojelulla ei ole selkeää tarvetta toimia yhteistyössä seurakunnan kanssa. Seurakunnan tuottamat palvelut, diakoniatyöntekijät ja seurakunnan perhetyöntekijät nähdään kunnan sosiaalityön näkökulmasta heidän palvelujaan täydentävänä lisänä.

Sosiaalityöntekijä toivoi, että seurakunta voisi tarjota asiakkaalle erilaisia vertaustukiryhmiä, ihmissuhteita ja henkistä tukea.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli saada vastauksia siihen millaista yhteistyötä seurakunnan ja lastensuojelun välillä on. Tutkimusten perusteella ei voida esittää konkreettisia yhteistyön esimerkkejä. Erilaisten yhteistyöprojektien yhteydessä yhteistyötä on tiivistetty. Yhteistyö projektit ovatkin tutkimusten valossa yksi suurimmista yhteistyön muodoista lastensuojelun ja seurakunnan välillä. Seurakunnan ja lastensuojelun palvelut kohtaavat todennäköisimmin yhteisen asiakkaan kautta. Tutkimuksista kävi ilmi, että seurakunnan rooli yhteistyötahona, nähdään lastensuojelua selkeämmin muilla sosiaalityön osa-alueilla. Ilmoitusvelvollisena tahona seurakunta voisi tutkimusten valossa toimia sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajana esimerkiksi tuottamalla ostopalveluita kunnan tarpeisiin.

7 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Tutkimusta tehdessä tutkijan tulee ottaa huomioon tutkimuksen luotettavuuden ja etiikan näkökulmat. Tutkimusta tehdessä tutkimusprosessin dokumentointi ja jokaisen vaiheen kuvailu nostavat tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen tuloksien vertaaminen teoriaan luo perustelut saaduille tuloksille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 231-233.) Tutkimuksen luotettavuuden mittarina voidaan pitää sen toistettavuutta, seuraamalla tutkimuksen tekijän kuvausta prosessista on mahdollisuus päätyä samanlaiseen lopputulokseen Tutkimuksen etiikan mukaisesti tutkimuksen tulee noudattaa hyviä tieteellisiä tapoja. Lähteiden ja viitteiden oikeellisuus on tärkeää. (Hirsjärvi ym. 2013, 261)

Tutkimusten läpikäynnissä, tutkimuskysymysten sekä sisäänotto- ja poissulkukriteerien huomioiminen on tärkeää luotettavuuden kannalta. Katsaukseen valikoituneet tutkimukset vastaavat opinnäytetyön aiheeseen ja tutkimuskysymyksiin. Tulosten esittelyssä ja tutkimusten sisällön referoinnissa objektiivisuus on huomioitu. Lähdeviittaukset ovat merkitty niiden alkuperäisten tekijöiden mukaan. (Hirsjärvi ym. 2008, 24)

Kirjallisuuskatsausta tehdessä voivat tutkijan valinnat vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Hyväksymis- ja hylkäämiskriteerien valinnalla voidaan rajata pois joitakin potentiaalisia tiedon lähteitä. Katsauksen ulkopuolelle on voinut jäädä käyttökelpoista materiaalia. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä on muun muassa tutkimuksen tekijän kokemattomuus. Kokemattomuus saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen ja tämä seikka tulee huomioida mahdollisena työn luotettavuutta heikentävänä tekijänä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Kirjallisuuskatsaukseen haettu tieto arvioidaan ja kuvataan. Laadun arviointiin voidaan käyttää erilaisia tarkistuslistoja. Mikäli kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella pyritään määrittele-

mään tutkimuskysymysten mukaista määrittelyä aiemmissa tutkimuksissa, ei tarkistuslistojen sovellettavuus ole mahdollista. (Sulosaari & Kajander-Unkuri 2016, 112.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimusaineisto on mainittu selkeästi ja riittävän laajasti, lähdemerkinnät ovat tarkistettavissa. Alkuperäistutkimusten tekijöitä on kunnioitettu. Opinnäytetyö on tehty luotettavien lähteiden pohjalta, joka lisää tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa aineiston määrä. Vähäisen tutkimustiedon valossa tulosten yleistettävyys heikkenee.

8 Pohdinta

Opinnäytetyn tarkoituksena oli tuottaa MORFEUS- hankkeelle tutkimustietoa Seurakunnan ja lastensuojelun välistä yhteistyötä. Tavoitteena oli tutkia miten seurakunta tukee lastensuojelua ja millaista yhteistyötä seurakunnan ja lastensuojelun välillä on. Kirjallisuuskatsauksen perusteella seurakunnan ja lastensuojelun yhteistyötä koskevaa tutkimusaineistoa on niukasti. Tutkimuksien mukaan yhteistyössä korostuu parhaimmillaan moniammatillinen yhteistyö joka hyödyntää eri alojen osaamista. IRTI ARJESTA - VAI KIINNI ARKEEN? Etnografia perheleiri- ja vertaisryhmätoiminnan rakentumisesta (Kehus & Lähteinen 2011) pro gradu- tutkielma kuvaa yhtä mahdollisuutta seurakunnan ja lastensuojelun yhteistyölle. Tutkimus kuvaa yhtä tapausta jossa Rovaniemen sosiaalityö ja Rovaniemen seurakunta ovat yhdessä järjestäneet perheiden hyvinvointia ja vertaistukea tarjoavaa toimintaa leirin muodossa. Erilaiset yhteistyöhankkeet, yhteistyönmuotona korostuivat muissakin aineistoissa.

MORFEUS-hankkeen tavoitteena on tutkia hyvinvointipalvelujen yhteistyötä ja kehittää asiakaslähtöistä hyvinvointialojen yhteistä tietomallinnusta johon voitaisiin kerätä kaikki palvelujen tuottamiseen ja hankkimiseen liittyvä tieto. Tämä opinnäytetyön aihe on osa MORFEUS-hanketta ja tuottaa hankkeelle tietoa seurakunnan ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä. Opinnäytetyöprosessissa konkreettinen yhteistyö MORFEUS-hankkeen kanssa jäi toteutumatta. Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella yhteistyötä on tutkittu niukalti ja se onkin opinnäytetyön tärkein anti. Saadun tuloksen valossa kirjallisuuskatsausta voisi täydentää esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ja seurakunnan perhetyöntekijöiden haastattelututkimuksella. Tällä haastattelututkimuksella voisi olla hyvä selvittää konkreettisia yhteistyön muotoja ja mahdollisuuksia. Seurakunnan ja lastensuojelun palvelurakenteiden ja moniammatillisen yhteistyötä koskevalla tutkimuksella voitaisiin saada uutta tietoa tämän hetkisestä todellisesta yhteistyöstä.

Lähteet

Alaranta, J., 2013. Taakkojen kantaja vai ilmiantaja? Johannes Alaranta.

Aveyard, H. 2010. Doing a Literature Review in Health and Social Care. A practical guide. Maidenhead: Open University Press.

Finlex Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 Viitattu 18.8.2016.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: Kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Stakes. Valopaino. Helsinki.

Hytönen, P. Sosiaalityöntekijän ammatti-identiteetin muovautuminen ja moniammatillinen yhteistyö. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu - tutkielma.

Hyvärinen, M., Johdatus narratiiviseen tutkimukseen. Kirjallisuuskatsaus. Sosiologia 3/2004.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Porvoo:Bookwell Oy.

Isoherranen, K., 2004. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.

Isoherranen, K., Rekola, L., Nurminen, R., 2008. Enemmän yhdessä : moniammatillinen yhteistyö. Helsinki : WSOY Oppimateriaalit.

Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku: Turun Yliopisto.

Kallunki, V.,2014. Yhteistyön kolmas polku. Palvelurooli kirkon yhteiskunnallisen aseman uudistajana. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 40.

Kangasniemi, M., Utrianen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P., Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 25 (4), 291- 301: Vammalan kirjapaino oy.

Kehus, J. & Lähteinien, S. 2011. IRTI ARJESTA - VAI KIINNI ARKEEN? Etnografia perheleiri- ja vertaisryhmätoiminnan rakentumisesta. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Sosiaalityön Pro-gradu työ.

Leinonen., A.,2011. Urjalan lastensuojelun avohuollon ja yhteistyötahojen yhteistyön suunnittelu ja kehittäminen. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Lindgren, E., Perhetyön merkityksiä etsimässä. Tutkimus Porin seurakuntayhtymän perhetyön kehittämishankkeesta. Tampereen yliopisto. Porin yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Läsnäolon kirkko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon missio, visio ja strategia 2010 Kirkon keskusrahaston rahoittaman toiminnan painopisteet. 2002. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto Sarja C 2002:5.

Mahkonen. S., 2010. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita prima oy.

Metsämuuronen, J., 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Paajanen, T. 2008. Diakonia ja sosiaalityö kumppaneina sosiaalisen työn kentällä. Diakonia- ja sosiaalityöntekijöiden konstruoimana. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Pro gradu -tutkielma.

Pudas-Tähkä, S., Axelin, A.2007. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aiheen rajausta, hakutermit ja abstraktien arviointi. Teoksessa Johansson,K., Axelin,A., Stolt, M. & Ääri, R. (toim.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Pärnä, K. 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina - Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Yliopistollinen väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C osa 341.

Rekola, L., 2008. Asiantuntijoiden yhteistyön johtaminen. Teoksessa Isoherranen, K., Rekola, L., Nurminen, R., Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit oy.

Romppainen, A., 2015. Tangoon tarvitaan kaksi. Moniammatillista yhteistyötä edistävät ja ehkäisevät tekijät lastensuojelutarpeen selvitystyössä. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Rättyä, L., 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Kuopion Yliopisto. Hoitotieteen Laitos. Väitöskirja.

Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A., 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Salminen, A., 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Viitattu 25.4.2015 http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2013. Toimiva lastensuojelu. Selvitysryhmän loppuraportti. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:19

Stolt, M. & Routasalo, P. 2007. Tutkimusartikkelien valinta ja käsittely. Teoksessa Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Sulosaari, V., Kajander-Unkuri, S., Integroitu kirjallisuuskatsaus. 2016. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A., Suhonen, R. (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. A:73/2016.

Suomen ev.lut. kirkko. Viitattu 26.4.2015

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/40D5B401E55B1785C225748000449ACD?OpenDocument&lang=Fi>

Suomen ev.lut. kirkko. Minäkö perhetyöntekijä? - suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen. 2009. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Lastensuojelun käsikirja. Työmenetelmät ja välineet. Viitattu 19.10.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Moniammatillinen yhteistyö huostaanoton näkökulmasta. Viitattu 30.1.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/moniammatillinen-yhteistyö-huostaanoton-nakokulmasta>

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki. Kustannus-
osakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (Tenk). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen louk-
kausepäilyjen käsitleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu
16.11.2016. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Uusitalo, M., 2015. Lastenpsykiatrian ja lastensuojelun työntekijöiden kokemuksia keskinäises-
tä yhteistyöstään ja sen kehittämiskohteista. Tampereen yliopisto.

Uoti, R., 2013. Evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja kunnan sosiaalihuollon yhteistyö.
Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu -tutkielma.

Viitala, S., 2015, viitattu 7.5.2017. MORFEUS - Tulevaisuuden arvonluonti hyvinvointipalvelu-
verkostossa. <http://morfeus.fi/tutkimus-research/esittely-slash-introduction>

Visio. MORFEUS-hanke. Viitattu 17.3.2015 [http://visoproject.aalto.fi/tulevaisuuden-
valineet/morfeus/](http://visoproject.aalto.fi/tulevaisuuden-valineet/morfeus/)

Väinälä, A. 2008. Asiakastiedot lastensuojelun avohuollon perhetyön asiakastietojärjestelmis-
sä. Tietokuvaukset ja suositukset. Versio 1.0 18.2.2008. Helsinki: STAKES.

Taulukot

Taulukko 1: hyväksymis ja - ja hylkäämiskriteerit	15
Taulukko 2: Hakutulokset	16

